

Пропозиції
до проекту Закону України
«Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні
правопорушення щодо відповідальності за порушення вимог
законодавства про охорону географічних зазначень для харчових
продуктів та спиртних напоїв»
*(реєстр. № 10162 від 18.10.2023 р.)**

Метою законопроекту є «створення ефективного законодавчого механізму щодо попередження та припинення адміністративних порушень у вказаних сферах, захист від недобросовісної конкуренції суб'єктів господарювання, що виробляють сільськогосподарську продукцію, харчові продукти та спиртні напої із географічними зазначеннями».

Для цього, зокрема, пропонується: доповнити Кодекс України про адміністративні правопорушення (далі – КУпАП) новою статтею 156-5 *«Порушення законодавства у сфері схем якості для сільськогосподарської продукції та харчових продуктів, сфері географічних зазначень спиртних напоїв»*, санкція якої передбачатиме за вчинення визначених у ній діянь накладення адміністративного стягнення у виді штрафу на громадян та посадових осіб у розмірі від двадцяти до вісімдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян; доповнити статтю 188-22 КУпАП, в якій передбачено відповідальність за *«невиконання або несвоєчасне виконання законних вимог (приписів) посадових осіб центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері безпечності та окремих показників якості харчових продуктів та у сфері ветеринарної медицини»*, положенням про невиконання таких вимог *«у сфері схем якості для сільськогосподарської продукції та харчових продуктів, сфері географічних зазначень спиртних напоїв»*; доповнити статтю 238 КУпАП повноваженнями центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері безпечності та окремих показників якості харчових продуктів та у сфері ветеринарної медицини, розглядати справи про адміністративні правопорушення, пов'язані з порушенням законодавства *«у сфері схем якості для сільськогосподарської продукції та харчових продуктів, сфері географічних зазначень спиртних напоїв (стаття 156-5)»*, передбачивши, що від імені цього органу такі справи розглядають та накладають адміністративні стягнення *«керівник центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері безпечності та окремих показників якості харчових продуктів, його заступники, а також інші уповноважені керівником посадові особи цього органу, керівники територіальних органів центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері безпечності та окремих показників якості харчових продуктів, та їх заступники»*.

Законопроект змістовно пов'язаний із законами України «Про особливості правової охорони географічних зазначень для сільськогосподарської продукції та харчових продуктів, захист прав та застосування схем якості, включаючи

традиційні гарантовані особливості для сільськогосподарської продукції та харчових продуктів» та «Про географічні зазначення спиртних напоїв».

Вони є основними галузевими законами у сферах схем якості для сільськогосподарської продукції та харчових продуктів, особливості підготовки до реєстрації, реєстрації, використання та захисту географічних зазначень для сільськогосподарської продукції (сільськогосподарських товарів), харчових продуктів та спиртних напоїв, здійснення контролю щодо таких зареєстрованих географічних зазначень з метою запобігання їх неправомірному використанню. Зазначені закони (відповідно, у статтях 51 та 25) передбачають господарсько-правову відповідальність операторів ринку та органів сертифікації у виді накладення штрафів за порушення законодавства у сферах вказаних схем якості та географічних зазначень спиртних напоїв.

З огляду на викладені в законопроекті пропозиції, вважаємо доцільним зазначити такі ризики його положень.

Вбачається, що диспозиції частин першої та п'ятої нової статті 156-5 КУпАП потребують редакційного удосконалення, більш чіткого та оптимального формулювання.

Запропонований текст цих норм – *«Незабезпечення користувачем схем якості у встановлених законом випадках заходів самоконтролю, документообігу та збереження документальних підтверджень щодо процесу виробництва, зазначених у специфікації сільськогосподарської продукції та харчових продуктів із географічним зазначенням, традиційною гарантованою особливістю»* та *«Незабезпечення дотримання вимог законодавства щодо наведення алюзій при описі, представленні та маркуванні алкогольних напоїв та харчових продуктів, щодо наведення складених термінів при описі, представленні та маркуванні алкогольних напоїв»* – не відповідає вимогам ясності, точності та доступності для розуміння, а також логічної послідовності викладення норм права.

У зазначеній статті використовуються численні вузькоспеціальні терміни та вислови для характеристики відповідних діянь. Їх правильне розуміння в контексті запропонованої норми має вирішальне значення для встановлення об'єктивної сторони правопорушень, вчинення яких тягне за собою накладення названих адміністративних стягнень. Насамперед – це «схеми якості», «користувач схем якості», «заходи самоконтролю», «географічні зазначення», «традиційна гарантована особливість», «алюзії».

Однак, роз'яснення вказаних термінів, зокрема в окремій Примітці до статті або з посиланням на відповідні норми вищевказаних галузевих законів, відсутні. Це суперечить вимогам законодавчої техніки, відповідно до якої терміни, що вживаються в тексті нормативно-правового акта, повинні бути однозначними та зрозумілими.

Зазначене суттєво утруднює сприйняття і тлумачення змісту запропонованої норми, перешкоджає однозначності розуміння викладених у ній термінів та, як наслідок, належному її використанню під час правозастосовної діяльності.

У диспозиції частини першої статті 156-5 КУпАП вказується про незабезпечення передбачених у ній обов'язкових заходів «користувачем схем якості». Однак у санкціях цієї та інших частин вказаної норми йдеться про «громадян та посадових осіб», на яких накладаються штрафи за вчинення передбачених у ній порушень.

Водночас суб'єктами відповідальності за порушення законодавства «у сфері схем якості» та у «сфері географічних зазначень спиртних напоїв» у згаданих вище статтях галузевих законів визначено «операторів ринку» та «органи сертифікації». До перших відносяться фізичні та юридичні особи, що займаються виробництвом, обігом та зберіганням сільськогосподарської продукції (сільськогосподарських товарів), до других – підприємства, установи та організації або їх структурні підрозділи, що здійснюють передбачену законом діяльність із сертифікації цієї продукції та товарів.

Тобто положення диспозиції та санкції статті 156-6 КУпАП у частині суб'єктів відповідальності не узгоджуються між собою, а також із відповідними нормами галузевих законів, що, своєю чергою, не відповідає вимогам законодавчої техніки, згідно з якою нормативно-правовий акт не може містити норм права, які не узгоджуються між собою або з нормами права інших нормативно-правових актів.

З огляду на викладене, з метою узгодження названих положень статті 156-5 КУпАП між собою та із приписами галузевих законів, а також забезпечення правової визначеності цієї норми, доречно доповнити її текст вказівкою на «операторів ринку» та «органи сертифікації», посадові особи яких можуть бути притягнуті до адміністративної відповідальності за вчинення визначених у ній діянь.

Суперечить вимогам правової визначеності закону й запропоноване доповнення статті 238 КУпАП щодо наділення повноваженнями «керівників центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері безпеки та окремих показників якості харчових продуктів, його заступників, а також інших уповноважених керівником посадових осіб цього органу» та «керівників територіальних органів центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері безпеки та окремих показників якості харчових продуктів, та їх заступників» розглядати справи про адміністративні правопорушення, передбачені статтею 156-5 цього Кодексу, та накладати адміністративні стягнення.

У законопроекті не розрізняється, які саме справи щодо передбачених у восьми частинах статті 156-5 КУпАП порушень розглядають керівники названого центрального органу виконавчої влади, а які – керівники його територіальних органів, а також не встановлюються максимальні розміри штрафів, які ці посадові особи різного рівня уповноважуються накладати на винних осіб. Водночас чинна редакція статті 238 КУпАП передбачає подібну диференціацію щодо застосування адміністративних стягнень.

Таким чином, вищенаведені правова невизначеність, неповнота і неузгодженість положень законопроекту істотно ускладнюють процедуру встановлення підстав для притягнення до відповідальності за вчинення

зазначених у ньому порушень та здійснення визначеними органами своїх повноважень, унеможлиблюють його належне застосування та досягнення мети щодо забезпечення правового захисту відповідних суб'єктів господарювання.

Реалізація запропонованого проекту закону не потребує додаткових видатків із державного та місцевих бюджетів України. Водночас у законопроекті пропонується доповнити КУпАП новими правопорушеннями, за вчинення яких застосовуватимуть адміністративні стягнення у вигляді штрафу. Внаслідок цього реалізація його положень матиме вплив на показники дохідної частини державного бюджету, оскільки може призвести до збільшення його доходів від надходження сум штрафів у разі виявлення відповідних порушень. Незважаючи на це, всупереч частині першій статті 27 Бюджетного кодексу України та частині третій статті 91 Регламенту Верховної Ради України необхідне фінансово-економічне обґрунтування (включаючи відповідні розрахунки) не додається.

*Дослідницька служба
Верховної Ради України*

**Цей документ підготовлений Дослідницькою службою Верховної Ради України як довідковий інформаційно-аналітичний матеріал. Інформація та позиції, викладені в документі, не є офіційною позицією Верховної Ради України, її органів або посадових осіб. Цей документ може бути цитований, відтворений та перекладений для некомерційних цілей за умови відповідного посилання на джерело.*